

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету спеціальної та
інклюзивної освіти
Шеремет М.К.

30 серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни (самостійний вибір ЗВО)

ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

освітнього рівня **бакалавр**

галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальності **015 Професійна освіта (за спеціалізацією)**

шифр за навчальним планом **СВ01**

Київ 2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Основи інклюзивної освіти», затвердженої на засіданні Вченої ради Факультету спеціальної та інклюзивної освіти «4» травня 2020р., протокол № 8

Розробники програми:

кандидат психологічних наук, доцент кафедри тифлопедагогіки Сасіна І.О.

Затверджено на засіданні кафедри тифлопедагогіки

«30» серпня 2021 року, протокол № 1

Завідувач кафедри

Синьова Є.П.

I. Опис дисципліни

Шифр дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Кількість кредитів - 3		Методи навчання <u>Лекції з мультимедійним супроводом.</u> <u>Семінарські заняття.</u> <u>Лабораторні заняття.</u> Форми поточного контролю <u>Тестові завдання</u> <u>Захист проектних робіт.</u> <u>Опитування.</u> <u>Доповідь</u> Форма підсумкового контролю <u>залік</u>
Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізацією)	Загальна кількість годин -		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Освітній рівень - бакалавр	Лекції:		
	<i>10</i>	<i>4</i>	
	Семінарські (практичні) заняття:		
Вибіркова	<i>8</i>	<i>6</i>	
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом – 3-й	<i>16</i>	<i>-</i>	
	Індивідуальна робота:		
Семестр – 6-й	<i>-</i>	<i>-</i>	
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 3 - самостійна робота: 4	<i>56</i>	<i>80</i>	
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	<i>39/51</i>	<i>10/80</i>	

Предмет вивчення навчальної дисципліни є науково-методичні, соціально-психологічні та правові засади процесу організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологія», «Педагогіка».

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» є ознайомлення студентів з науково-методичними, соціально-психологічними, та правовими засадами організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи інклюзивної освіти» є:

- розкрити особливості філософії інклюзивної освіти та визначити основні положення інклюзивного навчання;
- проаналізувати забезпечення інклюзивного навчання у міжнародних документах та вітчизняному законодавстві;
- ознайомити студентів із особливостями організації процесу педагогічного супроводу дитини з ООП;
- виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей з ООП.

II. Основні програмні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Програмні результати навчання	Компетентності
1.	<p>ПР 11. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні / розвивальні проекти.</p> <p>ПР 13. Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.</p> <p>ПР 14. Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.</p> <p>ПР 15. Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.</p>	<p>Здатність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність в суспільстві.</p> <p>Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.</p> <p>Здатність будувати гармонійні відносини з особами з особливими освітніми потребами, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.</p> <p>Здатність до емпатії, коректного й адекватного сприймання осіб з особливими освітніми потребами.</p> <p>Здатність визначати фізичні, інформаційні, ментальні бар'єри; вміти організовувати спілкування і взаємодію з особами з інвалідністю.</p> <p>Здатність до застосування знань фундаментальних положень і прикладних аспектів інклюзивного навчання в освітньому процесі.</p> <p>Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин.

	Кількість годин									
	денна форма					Заочна і вечірня форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	семінарських	лабораторні	самостійна робота		лекції	практичні	лабораторні	самостійна робота
1	2	3	4	5	7	8	9	9	10	11
Змістовий модуль 1										
Філософія інклюзії в освіті										
Тема 1. Понятійно-термінологічні визначення, завдання та принципи інклюзивної освіти.	13	4		3	6					
Тема 2. Забезпечення інклюзивного навчання у міжнародних документах і національному законодавстві	12	2	2		8					
Разом за модулем 1	25	6	2	3	14					
Змістовий модуль 2										
Особливості психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами										
Тема 1. Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку	5	2			3					
Тема 2. Особливості розвитку дітей з сенсорними порушеннями	10	2		2	6					
Тема 3. Особливості розвитку дітей з когнітивними порушеннями та порушеннями мовлення	10		2	2	6					
Тема 4. Особливості розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, емоційними та поведінковими порушеннями.	10		2	2	6					
Разом за модулем 2	35	4	4	6	21					
Змістовий модуль 3										
Організація освітнього процесу в умовах інклюзивного навчання										
Тема 1. Застосування принципів універсального дизайну та доступності в закладах освіти	9	2		2	5					
Тема 2. Робота команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.	11	2	2	2	5					
Тема 3. Педагогічні технології інклюзивного навчання	10		2	2	6					
Разом за модулем 2	30	4	4	6	16					
Усього годин	90	14	10	15	51					

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Змістовий модуль 1. Філософія інклюзії в освіті	25	6
1.1.	<p><i>Тема 1. Понятійно-термінологічні визначення, завдання та принципи інклюзивної освіти.</i></p> <p>Поняття «депривація», «інвалідність». Концепції існуючих моделей «інвалідності». Існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю. Фізичні та інформаційні стереотипи, з якими зустрічаються особи з інвалідністю в суспільстві. Ментальні бар'єри – стереотипи по відношенню до осіб з інвалідністю. Поняття «сегрегація», «інтеграція», «інклюзія», «виключення», «особа з особливими освітніми потребами». Принципи та функції інклюзивної освіти.</p>	13	4
1.2.	<p><i>Тема 2. Забезпечення інклюзивного навчання у міжнародних документах і законодавстві</i></p> <p>Міжнародні документи - декларації і конвенції, що ухвалюються Організацією Об'єднаних Націй (ООН).</p> <p>Загальна декларація прав людини. Конвенція про боротьбу з дискримінацією у сфері освіти. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. Всесвітня декларація про освіту для всіх. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю. Саламанська декларація. Копенгагенська декларація про соціальний розвиток. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю і Факультативний протокол до неї. Інчхонська декларація. Освіта - 2030: забезпечення загальної інклюзивної і справедливої якісної освіти та навчання упродовж усього життя.</p>	12	2

2	Змістовий модуль 2. Особливості психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами	35	4
2.1.	<i>Тема 1. Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку.</i> Ендогенні і екзогенні чинники розвитку. Відхилення від стадії вікового розвитку. Види дизонтогенезу. Види порушень відповідно до сфери психофізичного розвитку. «Складна структура аномального розвитку», «складна соціальна ситуація розвитку» (за Л.С.Виготським). Категорії дітей з ООП.	5	2
2.2.	<i>Тема 2. Особливості розвитку дітей з сенсорними порушеннями</i> Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору. Особливості організації освітнього процесу дітей з порушеннями зору залежно від типології закладу освіти. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху. Особливості організації освітнього процесу дітей з порушеннями слуху залежно від типології закладу освіти.	10	2
2.3.	<i>Тема 3. Особливості розвитку дітей з когнітивними порушеннями та порушеннями мовлення</i> Визначення основних понять: «порушення інтелектуального розвитку» та «інтелектуальні порушення». Особливості організації освітнього процесу дітей з інтелектуальними порушеннями. Характеристика основних порушень мовлення. Особливості розвитку дітей з порушеннями мовлення. Організація допомоги учням з порушеннями мовлення в умовах інклюзивної освіти.	10	
2.4.	<i>Тема 4. Особливості розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, емоційними та поведінковими порушеннями.</i> Психолого-педагогічна характеристика порушень опорно-рухового апарату. Причини порушень опорно-рухового апарату. Форми ДЦП. Особливості організації освітнього процесу дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Психолого-педагогічна характеристика дітей з розладами аутичного спектру. Особливості організації освітнього процесу дітей з розладами аутичного спектру залежно від типу закладу освіти.	10	

3	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 3.</p> <p style="text-align: center;">Організація освітнього процесу в умовах інклюзивного навчання</p>	20	4
3.1.	<p><i>Тема 1. Застосування принципів універсального дизайну та доступності в закладах освіти.</i></p> <p>Історія розвитку універсального дизайну. Поняття «універсальний дизайн». Принципи універсального дизайну та «доступність». Доступність: архітектурна та візуальна. Розумні пристосування. Поняття «інклюзивне освітнє середовище». Зовнішній і внутрішній дизайн закладів освіти. Доступність закладів освіти. Інформаційна доступність.</p>	9	2
3.2.	<p><i>Тема 2. Робота команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.</i></p> <p>Поняття «команда психолого-педагогічного супроводу». Склад команди психолого-педагогічного супроводу: постійні і залучені фахівці. Завдання команди супроводу: розробка ІПР, визначення напрямів супроводу, моніторинг умов освітньої інтеграції, проведення інформаційно-консультативної роботи. Характеристика принципів роботи та функції учасників команди супроводу.</p> <p>Особливості визначення потенційних можливостей і потреб дитини з особливими освітніми потребами командою супроводу. Визначення додаткових освітніх та соціальних потреб. Психолого-педагогічна адаптація для різних категорій осіб з особливими освітніми потребами. Реалізація ІПР та проведення моніторингу для оцінки ефективності впровадження.</p>	11	2
3.3.	<p><i>Тема 3. Педагогічні технології інклюзивного навчання.</i></p> <p>Технології інклюзивної освіти. Диференційоване викладання як педагогічна технологія. Адаптації та модифікації у диференційованому викладанні. Моделі та форми спільного викладання вчителя асистента вчителя. Особливості спільного викладання в класі. Індивідуальне оцінювання розвитку дитини.</p>	10	

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Плани семінарських занять

№ з/п	Назва теми та їх зміст	К-сть годин
1	<p>Тема 1.1. <i>Забезпечення інклюзивного навчання у міжнародних документах і національному законодавстві</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Загальна декларація прав людини.2. Конвенція про боротьбу з дискримінацією у сфері освіти.3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.4. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року.5. Всесвітня декларація про освіту для всіх.6. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю.7. Саламанська декларація.8. Копенгагенська декларація про соціальний розвиток.9. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю і Факультативний протокол до неї.10. Інчхонська декларація. Освіта - 2030: забезпечення загальної інклюзивної і справедливої якісної освіти та навчання упродовж усього життя.	2
2	<p>Тема 2.3. <i>Особливості розвитку дітей з когнітивними порушеннями та порушеннями мовлення</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Вплив інтелектуальних порушень на загальний розвиток дитини.2. Класифікація інтелектуальних порушень.3. Загальні ознаки інтелектуальних порушень.4. Особливості організації освітнього процесу дітей з інтелектуальними порушеннями.5. Характеристика основних порушень мовлення.6. Особливості розвитку дітей з порушеннями мовлення.7. Організація допомоги учням з порушеннями мовлення в умовах інклюзивної освіти	2

3	<p>Тема 2.4. Особливості розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, емоційними та поведінковими порушеннями.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні ознаки дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. 2. Організація навчання в інклюзивному середовищі дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. 3. Особливості розвитку дітей з розладами аутистичного спектру. 4. Особливості розвитку з дефіцитом уваги та гіперактивністю. 5. Особливості розвитку з порушеннями поведінки. 6. Особливості розвитку з емоційними порушеннями (депресія, тривожні розлади). 	2
4	<p>Тема 3.2. <i>Робота команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Склад учасників КППС. 2. Завдання КППС. 3. Принципи діяльності КППС. 4. Організація роботи КППС. 5. Функції учасників КППС. 6. Організація надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дитині з особливими освітніми потребами. 7. Співпраця фахівців КППС дитини з особливими освітніми потребами. 	2
5	<p>Тема 3.3. <i>Педагогічні технології інклюзивного навчання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Технології інклюзивної освіти. 2. Диференційоване викладання як педагогічна технологія. 3. Адаптації та модифікації у диференційованому викладанні. 4. Моделі та форми спільного викладання вчителя асистента вчителя. 5. Особливості спільного викладання в класі. 6. Індивідуальне оцінювання розвитку дитини. 	2

Плани лабораторних занять

№ з/п	Назва тем та їх зміст	К-сть годин
1	<p>Тема 1.1. <i>Понятійно-термінологічні визначення, завдання та принципи інклюзивної освіти.</i></p> <p>1. Підготувати мотиваційну презентацію про особу з порушеннями психофізичного розвитку, яка досягла успіхів у будь-якій галузі (мистецтво, наука, спорт тощо).</p> <p>2. В презентації розкрити життєвий і творчий шлях особистості, а також розкажіть про ресурси, які допомогли їй досягти успіху.</p>	3
2	<p>Тема 2.2. <i>Особливості розвитку дітей з сенсорними порушеннями</i></p> <p>Підготувати презентацію до уроку (навчальний предмет і тема уроку за власним вибором), яка б відповідала офтальмо-гігієнічним вимогам.</p>	2
3	<p>Тема 2.3. <i>Особливості розвитку дітей з когнітивними порушеннями та порушеннями мовлення</i></p> <p>1. Перегляньте індійський фільм режисера А.Хана. Головним героєм є восьмирічний хлопчик Ішан, який має дислексії.</p> <p>2. Напишіть рецензію на фільм.</p>	2
4	<p>Тема 2.4. <i>Особливості розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, емоційними та поведінковими порушеннями.</i></p> <p>Розробити конспект виховної бесіди на тему толерантності.</p>	2
5	<p>Тема 3.1. <i>Основні принципи та стратегії універсального дизайну в освіті</i></p> <p>Проаналізувати середовище закладу освіти, спираючись на ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти».</p>	2
6	<p>Тема 3.2. <i>Робота команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.</i></p> <p>Розробити детальний план проведення бесіди з батьками дитини з ООП на тему: «Участь батьків в організації та здійсненні супроводу дитини з ООП в умовах інклюзивної освіти».</p>	2
7	<p>Тема 3.3. <i>Педагогічні технології інклюзивного навчання.</i></p> <p>Переглянути відеозаписи та проаналізувати технологію диференційованого викладання.</p>	2

Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва тем та їх зміст	К-сть годин
1	<p><i>Понятійно-термінологічні визначення, завдання та принципи інклюзивної освіти.</i></p> <p>Проаналізувати концепції існуючих моделей «інвалідності»: моральна модель, благодійна модель, медична модель, реабілітаційна модель, економічна модель, соціальна модель, британська модель, модель HANDICAP, культурна модель, правозахисна модель.</p>	6
2	<p><i>Забезпечення інклюзивного навчання у міжнародних документах і національному законодавстві.</i></p> <p>Законспектувати основні тези виступів спікерів на Всеукраїнській інтернет-конференції «Інклюзивна освіта: рівні умови для всіх»:</p> <p>Самсонова Лариса. «Державне регулювання питань інклюзивної освіти».</p> <p>Зайцев Сергій. «Інклюзивно-ресурсний центр – середовище довіри та включення».</p>	8
3	<p><i>Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку.</i></p> <p>Підготуйте письмову доповідь (тема на вибір):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шкідливий вплив токсичних речовин, наркотиків, алкоголю та тютюнопаління на спадковість людини та розвиток плоду. 2. Генетично зумовлені порушення психофізичного розвитку. 3. Вплив на розвиток плоду інфекційних захворювань та вірусів групи TORCH. 4. Наслідки перенесення дитиною запалення оболонки і тканин мозку. 5. Порушення психофізичного розвитку травматичного характеру. 	3
4	<p><i>Особливості розвитку дітей з сенсорними порушеннями.</i></p> <p>Визначте особливості дистанційного навчання осіб з сенсорними порушеннями</p>	6
5	<p><i>Особливості розвитку дітей з когнітивними порушеннями та порушеннями мовлення.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомтеся зі стандартами викладу інформації для осіб з порушеннями інтелекту. 2. Підготуйте опис технологічного процесу, який би відповідав 	6

	стандартам інформаційної доступності для осіб з порушеннями інтелекту	
6	<p><i>Особливості розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, емоційними та поведінковими порушеннями.</i></p> <p>Зробіть огляд спеціального (приспосованого) обладнання, що допомагає учневі з порушеннями опорно-рухового апарату брати участь у діяльності.</p>	6
7	<p><i>Застосування принципів універсального дизайну та доступності в закладах освіти</i></p> <p>Визначити та охарактеризувати переваги універсального дизайну для кожної людини, бізнесу, суспільства.</p>	5
8	<p><i>Робота команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.</i></p> <p>Система організації навчання в інклюзивному класі</p>	5
9	<p><i>Педагогічні технології інклюзивного навчання</i></p> <p>Методи перевірки та оцінювання навчальних досягнень учня. Таксономія освітніх цілей за Блумом.</p>	6

V. Засоби діагностики успішності навчання: завдання для семінарських та лабораторних занять; тестові завдання; усне опитування; дискусії; доповіді; письмові самостійні роботи у формі рефератів і презентацій; підсумкове опитування студентів за тематикою змістових модулів.

Дистанційне навчання здійснюється за допомогою веб сервісу Google Клас, на якій розміщені навчальні матеріали, контролюються знання студентів, та здійснюється управління освітнім процесом. Он-лайн заняття проводяться через сервіс Google Meet.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів за видами діяльності

Вид діяльності	Кількість	Кількість балів за один вид діяльності	Загальна кількість балів
Лабораторне заняття	7	5	35
Практичне заняття	5	5	20
Модуль	3	15	45
Всього за семестр:			100

Орієнтовні питання до заліку

1. Моделі освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку
2. Типи інтегрованої освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
3. Основні чинники, які перешкоджають впровадженню інклюзивної освіти в Україні.
4. Передумови та складові успішного впровадження інклюзивної освіти дітей з порушеннями зору.
5. Поняття та основні принципи інклюзивної освіти.
6. Основні завдання Концепції розвитку інклюзивної освіти.
7. Основні шляхи реалізації Концепції розвитку інклюзивної освіти.
8. Комплектування спеціальних класів для дітей з порушеннями психофізичного розвитку в структурі загальноосвітньої школи.
9. Особливості функціонування спеціальних класів для дітей з порушеннями психофізичного розвитку в структурі загальноосвітньої школи.
10. Порядок організації класів з інклюзивним навчанням в закладах освіти.
11. Особливості організації навчального процесу в класах з інклюзивним навчанням.
12. Особливості комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах.
13. Організація навчально-виховного процесу інклюзивної групи.
14. Корекційна робота з дітьми із порушеннями зору в умовах інклюзивного навчання.
15. Структура Індивідуальної програми розвитку учня спеціальних та інклюзивних класів.
16. Особливості розроблення Індивідуальної програми розвитку учня інклюзивних класів.
17. Командна співпраця в інклюзивному навчанні дітей з порушеннями зору.
18. Адаптація та модифікація в процесі інклюзивного та інтегрованого навчання.
19. Функції та завдання у роботі асистента вчителя.
20. Особливості ведення документації асистента вчителя в школі з інклюзивним навчанням.
21. Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти дітей з порушеннями зору.
22. Особливості ведення документації вчителя-дефектолога в школі з інклюзивним навчанням.
23. Основні напрямки роботи з батьками дітей, які навчаються в умовах інклюзивної та інтегрованої освіти.
24. Види і методи контролю навчальних досягнень учнів в умовах інклюзивного навчання.
25. Функції контролю навчальних досягнень учнів в умовах інклюзивного навчання.

26. Оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах інклюзивного навчання за допомогою портфоліо.
27. Методи вивчення рівня сформованості предметних, загальнопредметних знань, умінь і навичок для складання індивідуальної навчальної програми.
28. Проблема готовності до шкільного навчання в умовах інклюзії дитини з особливими освітніми потребами
29. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору в умовах інклюзивного навчання.
30. Завдання діяльності психолога та соціального педагога щодо організації інклюзивного навчання загальноосвітньому навчальному закладі.
31. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.
32. Особливості організації освітнього процесу дітей з інтелектуальними порушеннями.
33. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору.
34. Особливості організації освітнього процесу дітей з порушеннями зору.
35. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху.
36. Особливості організації освітнього процесу дітей з порушеннями слуху.
37. Особливості розвитку дітей з порушеннями мовлення.
38. Організація допомоги учням з порушеннями мовлення в умовах інклюзивної освіти.
39. Психолого-педагогічна характеристика дітей з розладами спектру аутизму.
40. Особливості організації освітнього процесу дітей з розладами спектру аутизму.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу:

Основні

1. Алєєва Н. М. Діти з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. / Н. М. Алєєва, Ю. В. Барінов та ін. / за ред. Є. П. Синьової, С. О. Рикова, 2016. – К. : Кафедра, 2016. – 212 с.
2. Архітектурна доступність шкіл: навч.-метод. посіб./за заг. ред. Л.Ю.Байди, О.В.Красюкової-Еннс – К: 2012. - 88 с.
3. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда; під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. – К.: ТОВ Видавничий дім "Плеяди", 2015. – 172 с.
4. Выготский Л. С. Собрание сочинений в 6 т. / Л. С. Выготский / [ред. Т. А. Власова]. – М. : Педагогика, 1983. – Т. 5 : Основы дефектологии. – 368 с.
5. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка (під ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка). — К.: 2004.
6. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб./ за заг. ред. Л.Ю.Байди, О.В.Красюкової Еннс — К., 2013. —128с.
7. Дятленко Н., Софій Н., Кавун Ю. Оцінка впливу інклюзивної моделі освіти на учасників проекту.— К.: Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2005.
8. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю : навч. посіб. / Т. Є. Єжова. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 284 с.
9. Інклюзивне навчання: партнерські стосунки з родинами / А. Колупаєва, Н. Софій, Ю. Найда, Л. Даниленко // Директор школи. Шкільний світ. – 2011. – № 10. – С. 20–25.
10. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикєєва О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. — К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2013. — 100 с.
11. Колупаєва А.А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи /Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: Монографія.- К.: Педагогічна думка, 2007 р. – 458 с.
12. Конвенція про права осіб з інвалідністю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
13. Лист МОН України «Про доступність дітей з особливими потребами до опорних навчальних закладів» від 09.06.2016 р. № 1/9-293 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/>.

14. «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ». / Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. – К.: Видавнича група «Атопол», 2018. – с. –100.
15. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.who.int
16. Пристосування шкільних приміщень до потреб дітей з особливостями психофізичного розвитку / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально – методичний посібник/ Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред.Даниленко Л.І., - К.:2007.- 128с.
17. Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти / Наказ МОН № 609 від 08.06.2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/61107/
18. Психолого-педагогічний супровід сім'ї у роботі психолого-медико-педагогічної консультації : [електронний ресурс] / авт. кол.: С. І. Васильковська, Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. – 66 с.
19. Сайт «Універсальний дизайн» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://ud.org.ua/>
20. Сак Т. В. Психологічний супровід учнів із затримкою психічного розвитку в інклюзивному класі (діагностичний напрямок) / Т. В. Сак // Дефектологія : наук.-метод. жур. – 2009. – №1. – С. 16-20.
21. Сасіна І. О. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями зору в умовах інклюзивного навчання / І. О. Сасіна, Т. М. Гребенюк // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : збірник наукових праць: вип. 9, у 2 т./ за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова.– Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2017. – Т.2. –С. 177-189.
22. Таранченко О. М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / О. М. Таранченко, Ю. М. Найда. – К.: Видавнича група "А.С.К.", 2012. – 124 с.

Додаткові

23. Боскис Р.М. Учителю о детях с нарушениями слуха. – М., 1987.
24. Дефектологічний словник [Текст]: навч. посіб. / Нац. пед. ун-т. імені М.П. Драгоманова. – К., 2011. – 528 с.
25. Дьячков А.И. Сурдопедагогика. – М.: Академия педагогических наук РСФСР, 1963. – 334 с.

26. Права людини: знати, щоб захищати. Що треба знати про захист прав дітей з інвалідністю: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 52 с.
27. Серпутько Г. П. Методичні аспекти підготовки педагогів до роботи з дітьми із глибокими порушеннями зору в рамках інклюзивного навчання / Г. П. Серпутько // Матеріали XIII міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права інвалідів", 20-21 листопада 2013 року. – К.: Університет "Україна".
28. Синьов В.М., Коберник Г.М. Основи дефектології: Навч. посібник.- К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
29. Синьова Є. П. Особливості розвитку і виховання особистості при глибоких порушеннях зору: моногр. [Текст] / Є. П. Синьова. – К., 2012. – 442 с.
30. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології : [монографія] / А. Г.Шевцов. – К. : «МП Леся», 2009. – 484 с.

VII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р